

Jolanta Szulc

Księgozbiór i zainteresowania bibliofilskie księdza Jana Nepomucena Alojzego Ficka

---

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 1-2 (24-25), 193-204

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

JOLANTA SZULC¹

KSIĘGOZBIÓR I ZAINTERESOWANIA BIBLIOFILSKIE KSIĘDZA JANA NEPOMUCENA ALOJZEGO FICKA²

„Po zgonie ś.p. księdza Kanonika Fiecka, odezwało się to powszechne życzenie, aby ktoś publiczności podał przynajmniej niektóre wiadomości o tym pobożnym kapłanie, którego imię i sława jeszcze dziś daleko słynie, którego bliżsi z osoby znali, dalsi widzieć i poznać życzyli” – tymi słowami przedmowy rozpoczyna swoje dzieło ks. Karol Pressfreund, Dziekan i Proboszcz w Biskupicach (1851-1875), autor „Życiorysu ś.p. Księdza Jana Alojzego Fiecka, Kanonika Honorowego, Officyała Biskupiego, Dziekana i Proboszcza Piekarskiego tudzież Kawalera Orderu Orła Czerwonego.”³ Ks. Jan Alojzy Nepomucen Ficek cieszy się zasłużoną sławą po dzień dzisiejszy. Jego osoba i społeczno-religijna działalność były tematem licznych opracowań.

KS. JAN ALOJZY NEPOMUCEN FICEK – „EXIMIUS SACERDOS”

Jan Alojzy Nepomucen Ficek urodził się 9 maja 1790 r. w Wielkim Dobrzeniu na Opolszczyźnie w rodzinie rolników. W 1808 r.

---

¹ Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego.

² W literaturze występują trzy pisownie nazwiska. Pater, M. (1996). Ficek (Fiecek, Fietzek) Nepomucen, Jan Alojzy. [W:] Słownik biograficzny katolickiego duchowieństwa śląskiego XIX i XX wieku. Katowice, s. 99-102.

³ Pressfreund, K. (1864). Życiorys ś.p. Księdza Jana Alojzego Fiecka, Kanonika Honorowego, Officyała Biskupiego, Dziekana i Proboszcza Piekarskiego tudzież Kawalera Orderu Orła Czerwonego. Czcionkami B. Wyleżoła i Sp. w Bytomiu.

rozpoczął studia w seminarium nauczycielskim w Głogówku, a w 1814 r. wstąpił do alumnatu we Wrocławiu. Po ukończeniu studiów teologicznych na Uniwersytecie Wrocławskim i Krakowskim, 19 lipca 1817 r. otrzymał z rąk bpa Jana Pawła Woronicza święcenia kapłańskie.⁴

Posługę kapłańską rozpoczął jako wikariusz w Czeladzi pod Siemianowicami (1817-1820). W 1820 r. przeszedł na własne życzenie z diecezji krakowskiej do wrocławskiej. W l. 1820-1826 pełnił funkcję wikariusza w parafii w Ziemięcicach. W 1826 r. został administratorem, a następnie proboszczem w Parafii im. Najświętszej Maryi Panny i św. Bartłomieja w Piekarach Śląskich.

Działalność ks. J.A.N. Ficka w Piekarach Śląskich⁵ przebiegała na wielu płaszczyznach. W licznych publikacjach⁶ wymienia się następujące obszary działalności proboszcza piekarskiej parafii:

1. **Budowa nowego kamiennego kościoła.** Ze względu na licznych pielgrzymów przybywających do niewielkiego drewnianego kościoła w Piekarach ks. J.A.N. Ficek powziął zamiar wzniesienia murowanej świątyni. Odwołując się do ofiarności miejscowej ludności rozprowadził tzw. akcje piekarskie, „których kupno miało charakter dobrowolny, a zapłatą za nie – Msze święte wotywno do końca świata.”⁷ W l. 1842-1848 budowano świątynię. Jej konsekracja odbyła się 22 sierpnia 1849 r. z udziałem ks. kard. Melchiora Diepenbrocka.⁸ Ks. J.A.N. Ficek był także pomysłodawcą budowy kalwarii piekarskiej, której konsekracja miała miejsce 21 czerwca 1896 r. pod przewodnictwem kard. Georga Koppa z Wrocławia.

2. **Praca duszpasterska.** Nie mniejszą gorliwość okazywał ks. J.A.N. Ficek jako katecheta i kaznodzieja. Jak pisze ks. Karol

---

⁴ Maleczyński, K. (1948). Ficek Jan Nepomucen Alojzy (1790-1862). [W:] Polski Słownik Biograficzny. Kraków, t. 6, s. 429-431.

⁵ W XVIII i XIX wieku oficjalna nazwa Deutch Piekar, od 1922 r. Wielkie Piekary, zaś od 1947 r. Piekary Śląskie. Wycisło, J. (1989). Jan Ficek. Katowice, s. 10.

⁶ Por. Materiały do bibliografii.

⁷ Pater, M. (1996), s. 100. Obecnie Msze święte za ofiarodawców odprawiane są w piekarskim sanktuarium w każdą sobotę o godz. 6.30.

⁸ Postać wrocławskiego kardynała, który konsekrował piekarską świątynię przedstawiona jest jako jedna z czterech osób na obrazie „Hołd Trzech Króli” z 1849 roku, który znajduje się w kościele piekarskim.

Pressfreund: „działkom podawał mleko, dorosłym silniejszą strawę nauki zbawienną. Daleko i szeroko znany był z walnych kazań swoich, bo nie tylko w swoim kościele miewał co Święto i Niedziela ranne homilije i kazania na sumie i kazania o męce Pańskiej w poście, ale z wielu innych ambon i ołtarzów brzmiały słowa jego na Odpustach i przy różnych okazjach smutnych i wesółych. [...] Równie niezmordowanym był w słuchaniu spowiedzi.”⁹

Działalność społeczna. Szereg przykładów dobroczynności ks. J.A.N. Ficka opisuje ks. Karol Pressfreund w biografii piekarskiego proboszcza. W 1830 r. – kiedy na Śląsku wybuchła epidemia cholery, oraz w 1848 r. – w czasie epidemii tyfusu, ks. J.A.N. Ficek organizował pomoc dla potrzebujących. Zajmował się dystrybucją zebranej przez siebie żywności i odzieży, wyszukiwał rodziny zastępcze dla sierot, podejmował usługi przy chorych.

Sprawa małżeństw mieszanych. W sporze, który objął Rzym i władze pruskie, ks. J.A.N. Ficek wraz z duchownymi dekanatu bytomskiego opowiedział się przeciwko małżeństwom katolików z protestantami. 23 kwietnia 1838 r. wystosowano protest do biskupa wrocławskiego Leopolda hr. Sedlnitzky’ego, który wysłano w październiku tego roku.

Propagowanie ruchu trzeźwości. 2 lutego 1844 r. ks. J.A.N. Ficek wygłosił specjalne kazanie poświęcone walce ze społeczną klęską pijaństwa. W 1846 r. związek abstynentów liczył przeszło 200.000 członków. W 1851 r. papież Pius IX zatwierdził statut stowarzyszenia abstynentów i podniósł go do rangi bractwa kościelnego. Podjęta w Piekarach walka z pijaństwem rozszerzyła się na cały Śląsk, a następnie objęła Galicję, Morawy i Węgry.

Misje ludowe. Wyrazem troski o dobro duchowe i poziom moralny wiernych były misje, których organizatorem był ks. J.A.N. Ficek. W 1850 r. ks. Karol Antoniewicz, jezuita, rozpoczął głoszenie misji na Górnym Śląsku od kościoła w Piekarach.

3. **Działalność wydawnicza i bibliofilska.** Ks. J.A.N. Ficek podkreślał związek między świadomością religijną a narodową: „Tak długo silnej wiary katolickiej między ludem górnośląskim, jak

---

⁹ Pressfreund, K. (1864), s. 24.

długo języka ojczystego.”¹⁰ W ujednocionym śpiewie kościelnym upatrywał siłę integracyjną mieszkańców Śląska.

Udostępnienie biblioteki. Ks. J.A.N. Ficek gromadził książki i czasopisma w prywatnej bibliotece. Część z nich przekazywał bibliotece parafialnej, którą udostępnił wraz z czytelnią w 1840 r. Dzięki niej wierni mogli poznać najświetniejsze dzieła literatury polskiej.

Założenie drukarni. W 1847 r. ks. J.A.N. Ficek udzielając Teodorowi Heneczki dyskretnej pomocy doprowadził do założenia drukarni wraz z introligatornią. Wydawał przedruki dzieł mających duży wpływ na postawy religijne i społeczne Górnolązaków. Należały do nich:

- 1) „Żywoty świętych” ks. Piotra Skargi (Wiedeń 1842);
- 2) „Dostateczny śpiewnik kościelny i domowy” Karola Piekoszewskiego (Niemieckie Piekary 1849);
- 3) „Matka świętych Polska” ks. Floriana Jaroszewicza (Niemieckie Piekary 1850).

W l. 1848-1850 wydawano w Piekarach „Tygodnik Katolicki” – pismo Towarzystwa Maryańskiego w Piekarach, redagowane przez ks. J.A.N. Ficka, księży jezuitów oraz Teodora Heneczka.

Ks. J.A.N. Ficek zmarł 18 lutego 1862 r. w Piekarach i został pochowany przed ołtarzem wybudowanego przez siebie kościoła. W uroczystościach pogrzebowych wzięło udział 100 księży z diecezji wrocławskiej, krakowskiej i poznańskiej oraz liczni wierni. Na pamiątkowej tablicy nagrobnej w prezbiterium kościoła umieszczono napis: „eximius sacerdos”.

ZAINTERESOWANIA BIBLIOFILSKIE KS. J.A.N. FICKA

O zamiłowaniu do książek ks. J.A.N. Ficka wspomina jego biograf – ks. Karol Pressfreund w słowach: „Ile czas pozwalał, trudnił się czytaniem książek, na które wydatków nie szczędził; przeszło 3000. książek po nim pozostało.”¹¹ Innym razem dodaje: „Własnym nakładem kazał drukować różne książeczki brackie i różne książki

¹⁰ Kudera, J. (1920). *Obrazy Ślązaków wspomnienia godnych*. Mikołów, s. 19. Cyt. za Wycisło, J. (1989), s. 9.

¹¹ Pressfreund, K. (1864), s. 26.

do nabożeństwa i za jego staraniem Żywoty Świętych Pańskich ks. Skargi na nowo w Wiedniu drukowane zostały.”¹²

W archiwum parafialnym kościoła NMP w Bytomiu znajdują się wykazy dzieł wypożyczanych z jego biblioteki, rejestrujące liczne tytuły polskie: „Złotniki czyli złota dolina”, „Zwierciadło sumienia”, „Święty sakrament pokuty”, „Powinności chrześcijańskie”, „Jubileusz pięćdziesięcioletni biskupi” oraz „Pielgrzym czyli nauki wiejskie.”¹³

Ks. J.A.N. Ficek prenumerował także czasopisma „Przyjaciel Ludu” z Leszna (nr 5-15) i „Przegląd Poznański” (1850-1853). Prowadził kolportaż książek wydawnictwa piekarskiego.

Ks. J.A.N. Fickowi przypisuje się autorstwo trzech książeczek, które ukazały się w Piekarach w 1849 roku: „Miesiąc Maryi”, „Książeczka jubileuszowa” oraz „Wiadomości krótkie o kościele i obrazie cudownym Najświętszej Maryi Panny w Niemieckich Piekarach”. Ponadto autorstwo artykułów niesygnowanych nazwiskiem i ogłaszanych w czasopismach: „Tygodnik Katolicki” (R. 1 : 1848 – R. 3 : 1850) oraz „Poradnik Górnośląski” (R. 1 : 1851 – R. 4 : 1854).

Zachował się także przekaz świadczący o tym, że ks. J.A.N. Ficek pisał pamiętniki, które się nie zachowały. Można przypuszczać, że spalił je sam, lub uczynił to jego następca ks. Bernard Purkop – proboszcz piekarskiej parafii w l. 1862-1882, w obawie przed rewizjami po powstaniu styczniowym.

Zachowały się natomiast listy, których adresatami byli: ks. Tomasz Brzeska, ks. Hieronim Kajsiewicz, Józefina Karska, ks. Jan Koźmian, Edward Łubieński, ks. Piotr Semenenko, oraz bliżej nieznanymi malarz Dworaczyński.¹⁴ Listy są świadectwem szerokich kontaktów towarzyskich ich autora. Z ich treści dowiadujemy się, że dzięki tym kontaktom do Piekar docierała najnowsza prasa kościelna i książki teologiczne.

Do czasów współczesnych przetrwał spis zawartości biblioteki piekarskiej z końca lat 60. XIX wieku. W bibliotece parafialnej po

---

¹² Pressfreund, K. (1864), s. 35.

¹³ Wykaz datowany 20 września 1847, udostępniony w Muzeum Historii Miasta Katowic. Cyt. za: Tokarska, A. (1997). Biblioteki polskie na Górnym Śląsku w XIX wieku. Katowice, s. 42.

¹⁴ Por. Myszor, J. (1986/87). Listy ks. Alojzego Ficka z lat 1850-1861. *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne* t. 19/20 (1986/87), s. 269-299.

ks. J.A.N. Ficku pozostało 124 pozycje w języku polskim i 122 pozycje w języku łacińskim i niemieckim.¹⁵

Książki należące do ks. J.A.N. Ficka pochodziły z oficyn Częstochowy, Kalisza, Krakowa, Nysy, Warszawy, a także z Ratyzbony i Drezna.

Z czasem zgromadzony księgozbiór uległ rozproszeniu. Część księgozbioru została zniszczona przez żandarmów podczas licznych rewizji. Część swoich książek ks. J.A.N. Ficek przekazał krakowskiemu jezuitom, część przeznaczył dla biblioteki parafialnej, a pozostałe polecił odłożyć dla potrzeb zbiorów przyszłego Muzeum Górnośląskiego.¹⁶

KSIĘGOZBIÓR KS. J.A.N. FICKA

Obecnie w Parafii im. NMP i św. Bartłomieja przechowywany jest księgozbiór liczący 2.273 woluminy. Książki są uporządkowane według sygnatur, którym odpowiada katalog kartkowy. Opis katalogowy składa się z tytułu, roku wydania i sygnatury.

Analiza katalogu kartkowego według dat wydania dzieł pozwala stwierdzić, że księgozbiór tworzą:

1 wol. datowany na rok 1466,

5 wol. z XVI w.,

58 wol. z XVII w.,

506 wol. z XVIII w.,

1.248 wol. z XIX w.

oraz 155 wol. datowanych na wiek XX.

Są to dane szacunkowe, ponieważ 300 kart katalogowych nie zawiera daty wydania dzieła.

Sygnatury 1-10 odpowiadają następującym tytułom:

Sygn. 1: La Sainte Bible, qui contient le vieux et le nouveau testament / revûe [...] par David Martin. Nouvelle éd. par Pierre Roques. Basle : Im-Hof, 1772

¹⁵ Archiwum Parafii im. NMP i św. Bartłomieja w Piekarach Śląskich., Akta: Biblioteka, bez sygn. Cyt. za: Myszor, J. (1986/87), s. 271.

¹⁶ Por. Rott, D. (1992). Bibliofil – edytor – miłośnik Skargi. Literackie fascynacje księdza Jana Ficka. [W:] Książka polska na Śląsku w II poł. XIX w. Zarys problematyki. Katowice, s. 189-195.

Sygn. 2: Thomas a Kempis: Dell'imitazione di GesuCristo di Tommaso de Kempis : libri IV ; novissimamente tradotti nell'Italiana Favella [...]. Villafranca : 1752

Sygn. 3: Deutsch-Russisches und Russisch-Deutsches Wörterbuch / von Johann Heym, Russisch-Kaiserlichem Collegien-Assessor, Professor und Universitätsbibliothekar der Kaiserlichen Moskowschen Universität. Part 2: Vollständiges russisch-deutsches Wörterbuch, nach dem grossen Wörterbuche der Russischen Akademie bearbeitet. Riga : Hartmann, 1801

Sygn. 4: Grammaire pratique welche die Anwendung der französischen Sprachlehre in Exempeln zeigt. Dritte vermehrte auslage. Halle 1761

Sygn. 5: Sainte-Foix D'Arcq, Philippe Auguste de: Histoire Générale Des Guerres : Divisée En Trois Epoques [...] ; Avec Une Dissertation sur chaque Peuple, concernant son origine, la situation du pays qu'il habite, la forme de son gouvernement, sa religion [...]. Paris : L'Imprimerie Royale, 1758

Sygn. 6: Diario mariano : opera diretta a promuovere ne' cristiani una vera divozione alla gran madre di Dio. 2.ed. Vol. 5. Urbino : co' tipi della V.C. del SS. Sacramento per Giuseppe Rondini, 1848

Sygn. 7: Diario mariano : opera diretta a promuovere ne' cristiani una vera divozione alla gran madre di Dio. 2.ed. Vol. 7. Urbino : co' tipi della V.C. del SS. Sacramento per Giuseppe Rondini, 1848

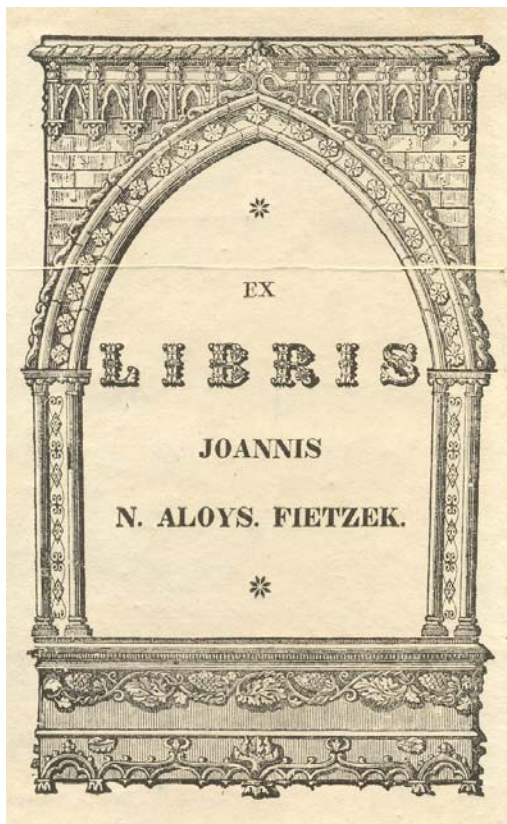
Sygn. 8: Diario mariano : opera diretta a promuovere ne' cristiani una vera divozione alla gran madre di Dio. 2.ed. Vol. 11. Urbino : co' tipi della V.C. del SS. Sacramento per Giuseppe Rondini, 1848

Sygn. 9: Diario mariano : opera diretta a promuovere ne' cristiani una vera divozione alla gran madre di Dio. 2.ed. Vol. 9. Urbino : co' tipi della V.C. del SS. Sacramento per Giuseppe Rondini, 1848

Sygn. 10: Ketelaar, Joh. Fred: Nieuw geôpend kabinet van hoogen nederduytsche koopmans en andere brieven [...] = Neuer-öffnetes Cabinet von hoch - und nieder-teutsche Kauffmanns und andere Briefe [...]. Amsterdam : Olofsen, 1737

Niektóre woluminy posiadają znak własnościowy z napisem „Ex libris Joannis N. Aloys. Fietzek”, który przedstawiono poniżej.

Rys. 1. Ekslibris ks. J.A.N. Ficka naklejony na odwrocie przedniej strony okładki książki: *La Journée du Chrétien, Sanctifiée par La Priere et La Méditation. Nouvelle Édition Augmentée. A Varsovie: Chez Les PP. Missionnaires a S. Croix, 1831 (sygn. 14)*

TEMATYKA BADAWCZA

Wstępna analiza księgozbioru określanego jako „księgozbiór księdza Ficka”, który jest przechowywany w Parafii im. NMP i św.

Bartłomieja w Piekarach Śląskich upoważnia do sformułowania następujących problemów badawczych:

1. Sporządzenie katalogu pełnych opisów bibliograficznych w wersji komputerowej i/lub kartkowej.
2. Ustalenie proveniencji zgromadzonych woluminów.
3. Omówienie indywidualnych cech egzemplarzy (znaków własnościowych, zapisków rękopiśmiennych, opraw).
4. Wyodrębnienie woluminów oznaczonych ekslibrisem ks. J.A.N. Ficka.
5. Analiza tematyczna księgozbioru.

Wymienione wyżej zadania nie wyczerpują możliwości badawczych księgozbioru zgromadzonego w XIX w. przez ks. J.A.N. Ficka. Trudno przewidzieć, jakie zagadnienia będą stanowiły zakres dalszej analizy. Zgromadzony księgozbiór pozostaje świadectwem działalności Kapłana, którego określono mianem „eximius sacerdos” i o którym napisano, że „miałby wszystkie dane ku temu, by rozpoznać jego proces beatyfikacyjny.”¹⁷

MATERIAŁY DO BIBLIOGRAFII:

1. Bonczyk, N. (1938). Góra Chełmska. Katowice.
2. Czerniejewski, S. (1890). Historia Bytomia, Piekar i okolicy oraz opis cudownego obrazu i kościoła w Piekarach. Bytom.
3. Drobný, S. (1996). Książd Alojzy Jan Fiecek. Reprint artykułów z czasopisma „Skarb Rodzinny” 1920-1922. Katowice.
4. Fiecek, J. (1849): Wiadomości krótkie o kościele i obrazie cudownym Najświętszej Maryi Panny w Niemieckich Piekarach. Niemieckie Piekary.
5. Gacek, D.; Pietrucha, D. (2007). Piekary Śląskie i okolice : przewodnik historyczno-krajoznawczy. Piekary Śląskie.
6. German, F. (1981). Fiecek Alojzy. [W:] Śląski słownik biograficzny, t. 3. Katowice, s. 94-97
7. Ks. Jan A. Fiecek i Piekary Śląskie w XIX wieku : działalność religijno-społeczna księdza Jana A. Ficka i rola Piekar jako centrum

---

¹⁷ Rak, R. (1962). Ks. Jan Alojzy Fiecek, wielki duszpasterz XIX wieku (1790-1862) : (w setną rocznicę śmierci). „Homo Dei” z. 3, s. 198-205.

- katolicyzmu społecznego na Górnym Śląsku w XIX wieku (1992). Red. J. Wycisło. Katowice.
8. Kowalska, A. (1983). Rola szkoły, Kościoła i instytucji wydawniczych w dziejach języka polskiego na Górnym Śląsku. [W:] *Studia z dziejów języka polskiego na Górnym Śląsku w okresie pruskim*. Katowice.
  9. Kudera, J. (1912). *Dziennikarstwo polskie na Śląsku. Zarys historyczny*. Bytom.
  10. Kudera, J. (1920). *Obrazy Ślązaków wspomnienia godnych*. Mikołów.
  11. Maleczyński, K. (1948). Ficek Jan Nepomucen Alojzy (1790-1862). [W:] *Polski słownik biograficzny*, t. 6. Kraków, s. 429-431.
  12. Mandziuk, J. (1981). Ficek Jan Nepomucen Alojzy. [W:] *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 1. Warszawa, s. 467-468.
  13. Marek, F.A. (1972). *Najdawniejsze czasopisma polskie na Śląsku*. Wrocław; Opole.
  14. Masarczyk, A. (1982). Poglądy na Kościół występujące na Śląsku na podstawie „Zwiastuna Górnos Śląskiego” (1868-1872). „*Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*” t. 15, s. 91-101.
  15. Myszor, J. (1991). *Duszpasterstwo parafialne na Górnym Śląsku w latach 1844-1914*. Katowice.
  16. Myszor, J. (2000). *Duszpasterstwo parafialne na Górnym Śląsku w XIX i na początku XX w. Stan badań za lata 1982-1999*. „*Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*” t. 33, s. 347-355.
  17. Myszor, J. (1986/87). Listy ks. Alojzego Ficka z lat 1850-1861. „*Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*” t. 19/20, s. 269-299.
  18. Myszor, J. (1981). *Ruch trzeźwości na Górnym Śląsku w latach 1844-1914*. „*Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*” t. 14, s. 219-237.
  19. Ogrodziński, W. (1965). *Dzieje piśmiennictwa śląskiego*. Katowice.
  20. Pater, M. (1996). Ficek (Fiecek, Fietzek) Jan Alojzy Nepomucen. [W:] *Słownik biograficzny katolickiego duchowieństwa śląskiego XIX i XX wieku*. Katowice, s. 99-102.
  21. Pater, P. (1967). *Katolicki ruch polityczny na Śląsku w latach 1848-1871*. Wrocław.
  22. Pawlik, J. (1988). *Piekary Śląskie*. Warszawa.

23. Pawlik, J. [19-]. Piekary w życiu religijnym Śląska. [Maszynopis].
24. Pawlik, J. (1985). Przewodnik piekarski. Katowice.
25. Pawlik, J. (1988). Społeczne oddziaływanie sanktuarium w Piekarach w XIX wieku. [W:] Niepokalana. Kult Matki Bożej na ziemiach polskich w XIX wieku. Lublin.
26. Piekary Śląskie, Sanktuarium Matki Sprawiedliwości i Miłości Społecznej : przewodnik (2000). Tekst J. Pawlik ; konsultacja merytoryczna W. Nieszporek. Wrocław.
27. Pressfreund, K. (1864). Życiorys śp. księdza Jana Alojzego Fiecka, Kanonika Honorowego, Oficynała Biskupiego, Dziekana i Proboszcza Piekarskiego, tudzież Kawalera Orderu Orła Czerwonego. Niemieckie Piekary.
28. Prus, K. (1914). O walce z pijaństwem na Górnym Śląsku za czasów ks. Ficka (w roku 1844). Zarys historyczny. Bytom.
29. Prus, K. (1925). Piekary „Lipskiem Górnos Śląskim”. [W:] Piekary. Pamiątka koronacji cudownego obrazu Matki Boskiej Piekarskiej, która odbyła się 15 sierpnia 1925 roku. Piekary.
30. Przywecka-Samecka, M.; Reiter, J. (1960). Bibliografia polskich czasopism śląskich (do 1939 r.). Wrocław [na powielaczu].
31. Rak, R. (1962). Ks. Jan Alojzy Ficek – wielki duszpasterz XIX wieku. „Homo Dei” z. 3, s. 198-205.
32. Rak, R. (1984). Znaczenie sanktuarium w Piekarach dla religijno-społecznej integracji ludu górnośląskiego. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 17, s. 101-107.
33. Rott, D. (1992). Bibliofil – edytor – miłośnik Skargi. Literackie fascynacje księdza Jana Ficka. [W:] Książka polska na Śląsku w II poł. XIX w. Zarys problematyki. Katowice, s. 189-195.
34. Rott, K. i D. (1992). Z Czeladzi do Piekar. Duszpasterska droga księdza Ficka. „Ekspres. Magazyn Zagłębiowski” nr 5, s. 11-12.
35. Sanktuarium Matki Sprawiedliwości i Miłości Społecznej w Piekarach Śląskich : [homepage]. Tryb dostępu: <http://www.piekary.bazylika.katowice.opoka.org.pl/> [odczyt: 15.07.2008].
36. Saratowicz-Stolarzewiczowa, J. (1985). Teodor Haneczek, górnośląski drukarz, redaktor-wydawca. Katowice.
37. Tokarska, A. (1997). Biblioteki polskie na Górnym Śląsku w XIX wieku. Katowice.

38. Wianek ku czci Najświętszej Maryi Panny z różnych nabożeństw uwity (1869). Wydał W. Lange. Wyd. 7. Niemieckie Piekary.
39. Wuwer, A. (2003). Zasady ładu społecznego według „Tygodnika Katolickiego” (Piekary Śląskie 1845-1850). „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 31, z. 1, s. 180-195.
40. Wycisło, J. (1999). Dobrodziejstwa matki Bożej Piekarskiej w tradycji górnośląskiej. Katowice.
41. Wycisło, J. (1989). Jan Ficek. Katowice.
42. Wycisło, J. (1989). Katolicka i polska działalność społeczna na Górnym Śląsku w XIX wieku. Skoczów; Pszczyna.
43. Wycisło J. (1992). Ks. Jan Alojzy Ficek : zarys działalności religijno-społecznej. Katowice.
44. Wycisło, J. (1991). Sanktuarium Matki Bożej w Piekarach Śląskich. T. 1: Formowanie się głównego ośrodka życia religijno-społecznego na Górnym Śląsku w XIX wieku. Katowice.
45. Wycisło, J. (1997). W kręgu sanktuarium maryjnego w Piekarach Śląskich. Katowice.
46. Wycisło, J. (1991). Wydawnictwa piekarskie w XIX wieku. [W:] Z tej ziemi. Śląski kalendarz katolicki na rok 1992. Katowice, s. 212-217.
47. Żydek, K. (1972). Od Pecare do Piekar Śląskich. Opowieść o dziejach Piekar Śląskich. Piekary Śląskie.